

Sygn. akt III KK 686/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz (przewodniczący)

SSN Rafał Małarski

SSN Zbigniew Puskarski (sprawozdawca)

Protokolant Łukasz Biernacki

w sprawie **P. P. R.**

o wydanie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 11 grudnia 2018 r.

kasacji wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego
na korzyść skazanego

od wyroku łącznego Sądu Okręgowego w G.

z dnia 21 lipca 2016 r., sygn. akt IV K [...]

**uchyła zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego
rozpoznania Sądowi Okręgowemu w G..**

UZASADNIENIE

P. P. R. został skazany następującymi prawomocnymi wyrokami:

I. Sądu Rejonowego w G. z dnia 10 marca 2009 r., sygn. akt II K 53/09, za czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełniony 1 października 2008 r., za który wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na

okres próby 4 lat i karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 20 zł każda; postanowieniem Sądu Rejonowego w G. z dnia 9 czerwca 2011 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności;

II. Sądu Rejonowego w G. z dnia 13 października 2009 r., sygn. akt VIII K 371/07, za czyn z art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, popełniony 13 marca 2007 r., za który wymierzono mu karę 4 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 2 lat i karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 20 zł każda;

III. Sądu Rejonowego w G. z dnia 17 lutego 2010 r., sygn. akt II K 90/09, za czyn z art. 297 § 1 k.k. w zb. z art. 271 § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełniony 1 października 2008 r., za który wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 4 lat i karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 10 zł każda; postanowieniem Sądu Rejonowego w G. z dnia 1 lutego 2012 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności pozbawienia wolności;

IV. Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 28 stycznia 2011 r., sygn. akt II K 90/09, za czyny z art. 286 § 1 k.k., popełnione 15 i 21 lipca oraz 7 sierpnia 2009 r., za które wymierzono mu kary po 8 miesięcy pozbawienia wolności, jednostkowe kary połączono i orzeczono karę łączną roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 4 lat; postanowieniem Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 19 lutego 2013 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności;

V. Sądu Rejonowego w G. z dnia 18 maja 2011 r., sygn. akt X K 1297/10, za czyn z art. 278 § 1 k.k., popełniony 22 września 2010 r., za który wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 2 lat i karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 10 zł każda; postanowieniem Sądu Rejonowego w G. z dnia 14 marca 2012 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności;

VI. Sądu Rejonowego w G. z dnia 16 września 2011 r., sygn. akt X K 164/11, za czyn z art. 286 § 1 k.k., popełniony w okresie od 1 sierpnia 2010 r. do 13 sierpnia 2010 r., za który wymierzono mu karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 5 lat i karę grzywny w wysokości 50

stawek dziennych po 10 zł każda (nie wskazując na fakt zarządzenia wykonania kary, w wyroku łącznym wzmiankowano, że „skazany odbywał karę w okresie od 25 lipca 2013 roku do 3 stycznia 2014 roku, kiedy to uciekł z miejsca pracy położonego poza terenem jednostki penitencjarnej”);

VII. Sądu Okręgowego w G. z dnia 21 czerwca 2012 r., sygn. akt IV K 263/11, za czyn ciągły z art. 299 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., popełniony w okresie od 18 do 20 kwietnia 2007 r., za który wymierzono mu karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności i karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 10 zł każda;

VIII. Sądu Rejonowego w C. z dnia 15 listopada 2012 r., sygn. akt II K 640/12, za ciąg przestępstw z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.; art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełnionych 6, 16 i 17 lutego 2012 r., za który wymierzono mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;

IX. Sądu Rejonowego w G. z dnia 10 stycznia 2013 r., sygn. akt X K 763/09, za czyny z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za art. 216 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., popełnione w okresie od września 2009 r. do 18 stycznia 2012 r., za które wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności i 8 miesięcy ograniczenia wolności; orzeczono karę łączną roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 3 lat;

X. Sądu Rejonowego w K. z dnia 22 lutego 2016 r., sygn. akt VI K 843/15, za czyn z art. 278 § 1 k.k. w zb. z art. 276 k.k. w zb. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełniony 12 stycznia 2015 r., za który wymierzono mu karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, oraz czyn z art. z art. 270 § 1 k.k. w zb. z art. 190a § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełniony od 12 do 15 stycznia 2015 r., za które wymierzono mu 4 miesięcy pozbawienia wolności; orzeczono karę łączną roku i 7 miesięcy pozbawienia wolności;

XI. Sądu Rejonowego w C. z dnia 15 marca 2016 r., sygn. akt II K 32/16, za czyn z art. 291 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełniony 22 stycznia 2015 r., za który wymierzono mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, za ciąg przestępstw z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art.

64 § 1 k.k. popełnionych 22 stycznia 2015 r. i 2 lipca 2015 r., za który wymierzono mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, za czyn z art. 276 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełniony w 2014 r., za który wymierzono mu karę 4 miesięcy pozbawienia wolności; orzeczono karę łączną 10 miesięcy pozbawienia wolności;

nadto wobec P. P. R. zapadł:

XII. wyrok łączny Sądu Okręgowego w G. z dnia 19 czerwca 2013 r., sygn. akt IV K 42/13, którym połączono:

1. jednostkowe kary pozbawienia wolności i grzywny wymierzone skazanemu w wyrokach: Sądu Rejonowego w G. z dnia 10 marca 2009 r., sygn. akt II K 53/09 (wyrok wyżej opisany w pkt I), Sądu Rejonowego w G. z dnia 17 lutego 2009 r., sygn. akt II K 90/09 (wyrok wyżej opisany w pkt III), Sądu Okręgowego w G. z dnia 21 czerwca 2012 r., sygn. akt IV K 263/11 (wyrok wyżej opisany w pkt VII) i orzeczono karę łączną 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności i karę łączną grzywny w wysokości 80 stawek dziennych po 10 zł każda;

2. jednostkowe kary pozbawienia wolności wymierzone skazanemu w wyrokach: Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 28 stycznia 2011 r., sygn. akt V K 1662/10 (wyrok wyżej opisany w pkt IV), Sądu Rejonowego w G. z dnia 18 maja 2009 r., sygn. akt X K 1297/10 (wyrok wyżej opisany w pkt V) i orzeczono karę łączną 2 lat pozbawienia wolności.

Pozostałe orzeczenia w podlegających połączeniu wyrokach pozostawiono do odrębnego wykonania, natomiast umorzono postępowanie w zakresie połączenia kar wymierzonych wyrokami wyżej opisanymi w pkt II, VI, VIII i IX.

Sąd Okręgowy w G., mając na uwadze wymienione wyżej skazania P. P. R., wyrokiem łącznym z dnia 21 lipca 2016 r., sygn. akt IV K [...]:

I. na podstawie art. 568a § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 91 § 2 k.k. w zw. z art. 86 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 89 § 1a i 1b k.k. połączył kary i kary łączne pozbawienia wolności wymierzone wobec skazanego P. P. R. w wyrokach: Sądu Rejonowego w G. z dnia 13 października 2009 r., sygn. akt VIII K 371/07 oraz z dnia 10 stycznia 2013 r., sygn. akt X K 763/12; łącznym Sądu Okręgowego w G. z dnia 19 czerwca 2013 r., sygn. akt IV K 42/13 (pkt 2); Sądu Rejonowego w K. z dnia 22 lutego 2016 r., sygn. akt VI K 843/15 oraz Sądu

Rejonowego w C. z dnia 15 marca 2016 r., sygn. akt II K 32/16 i wymierzył mu karę łączną 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności;

II. na podstawie art. 572 k.p.k. w zw. z art. 85 § 3 k.k., z uwagi na brak warunków do wydania wyroku łącznego, umorzył postępowanie w części dotyczącej kar i kar łącznych wymierzonych wyrokami: łącznym Sądu Okręgowego w G. z dnia 19 czerwca 2013 r., sygn. akt IV K 42/13 (pkt 1); Sądu Rejonowego w G. z dnia 16 września 2011 r., sygn. akt X K 164/11; Sądu Rejonowego w C. z dnia 15 listopada 2012 r., sygn. akt II K 640/12.

Wyrok powyższy, wobec niewniesienia od niego apelacji, uprawomocnił się w pierwszej instancji w dniu 9 sierpnia 2016 r.

Kasację od tego orzeczenia wniósł Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny, który zaskarżył wyrok w całości na korzyść skazanego, zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 75 § 4 k.k. i art. 85 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r., polegające na orzeczeniu wobec skazanego P. P. R. kary łącznej 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, obejmującej karę 4 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby wynoszący 2 lata, wymierzoną wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 13 października 2009 r., w sprawie o sygn. akt VIII K 371/07, pomimo, że w chwili orzekania wyrokiem łącznym upłynął okres próby na jaki zawieszono wykonanie tej kary i dalsze 6 miesięcy, a tym samym kara ta nie podlega wykonaniu i brak było warunków do jej połączenia oraz wydania wyroku łącznego.

W oparciu o tak sformułowany zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku łącznego w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, a wobec zaskarżenia wyroku na korzyść skazanego zaistniały warunki do jej uwzględnienia w trybie art. 535 § 5 k.p.k., tj. na posiedzeniu bez udziału stron. Trafnie podniósł Autor kasacji, że Sąd Okręgowy w G., orzekając w przedmiocie wyroku łącznego dopuścił się rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego - art. 75 § 4 k.k. i art. 85 § 2 k.k.

W uzasadnieniu skargi, nawiązując art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny i niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 396), wiele uwagi poświęcono kwestiom intertemporalnym przy procedowaniu przez sąd w przedmiocie wyroku łącznego. Przypomniano, że zgodnie z tym przepisem uregulowań rozdziału IX Kodeksu karnego od dnia 1 lipca 2015 r. nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed tą datą, chyba że zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem zaistniałym po wejściu w życie wymienionej ustawy. Zwrócono uwagę, powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, że reguła ta interpretowana jest w ten sposób, że przy wymiarze kary łącznej w wyroku łącznym tylko na podstawie jednostkowych kar prawomocnie orzeczonych do dnia 30 czerwca 2015 r. wyłączone jest stosowanie art. 4 § 1 k.k., wobec czego sąd zawsze jest zobligowany do stosowania przepisów rozdziału IX Kodeksu karnego w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. Jednak w wypadku, gdy co najmniej jeden wyrok objęty wyrokiem łącznym uprawomocnił się po dniu 30 czerwca 2015 r., co miało miejsce w niniejszej sprawie (zob. wyrok Sądu Rejonowego w K. z dnia 22 lutego 2016 r., sygn. akt VI 843/15 oraz wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 15 marca 2016 r., sygn. akt II K 32/16), znajdzie zastosowanie przepis art. 4 § 1 k.k., co oznacza, że ustawa obowiązująca poprzednio stanowi podstawę orzeczenia kary łącznej, gdy będzie ona względniejsza dla skazanego. W przeciwnym razie kara łączna zostanie wymierzona w oparciu o przepisy rozdziału IX Kodeksu karnego w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. Przy braku pisemnego uzasadnienia zaskarżonego kasacją wyroku łącznego poddano analizie jego treść i wskazano, że świadczy ona, iż Sąd orzekający uznał, w myśl art. 4 § 1 k.k., że zastosowanie winny znaleźć te właśnie przepisy, co było postąpieniem prawidłowym, bowiem porównanie stanów prawnych obowiązujących przed 1 lipca 2015 r. i później, prowadziło do wniosku, przy uwzględnieniu sytuacji skazanego, że orzekanie w oparciu o przepisy nowej ustawy o karze łącznej doprowadzi do korzystniejszego dla skazanego rozstrzygnięcia, z uwagi na możliwość połączenia wcześniej wymierzonych mu kar łącznych.

Te spostrzeżenia należy uznać za trafne, jednak niemające istotnego znaczenia dla oceny zasadności kasacji. Nie ulega bowiem wątpliwości, że

zarówno przy stosowaniu przepisów o karze łącznej obowiązujących od dnia 1 lipca 2015 r., jak też obowiązujących wcześniej, nieprawidłowe byłoby objęcie wyrokiem łącznym wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 13 października 2009 r., sygn. akt VIII K 371/07. Wyrokiem tym P. P. R. został skazany na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby wynoszący 2 lata oraz na karę grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych po 20 zł każda. Jak wynika z akt sprawy, wyrok uprawomocnił się w dniu 5 grudnia 2009 r., a zatem wskazany w art. 75 § 4 k.k. okres 2 lat próby i dalszych 6 miesięcy, w którym kara pozbawienia wolności mogła zostać zarządzona do wykonania, upłynął w dniu 5 czerwca 2012 r. W tej samej dacie, stosownie do treści art. 76 § 1 k.k. powinno nastąpić zatarcie skazania z mocy prawa, jednakże nie nastąpiło ono z uwagi na regulację art. 76 § 2 k.k., która stanowi, że jeżeli wobec skazanego orzeczono m.in. grzywnę, zatarcie skazania nie może nastąpić przed jej wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem wykonania. W przypadku grzywny orzeczonej wspomnianym wyrokiem żaden z tych warunków się nie spełnił. Należało zatem uznać, że chociaż nie nastąpiło zatarcie przedmiotowego skazania również w zakresie orzeczonej kary pozbawienia wolności, to wobec upływu terminu określonego w art. 75 § 4 k.k. wykonanie tej kary nie mogło być zarządzone po 5 czerwca 2012 r. Tym samym brak było określonych w art. 85 k.k. warunków do objęcia jej węzłem kary łącznej, co niejednokrotnie stwierdzał Sąd Najwyższy wskazując, że nie jest prawidłowe wydanie wyroku łącznego obejmującego wyrok jednostkowy, którym wymierzona kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania w czasie orzekania w przedmiocie wyroku łącznego nie była zarządzona do wykonania i nigdy do wykonania nie może zostać wprowadzona (zob. np. wyroki: z dnia 12 kwietnia 2013 r., III KK 401/12, LEX nr 1353638; z dnia 21 marca 2017 r., III KK 72/17, LEX nr 2271448; z dnia 14 marca 2017 r., IV KK 363/16, LEX nr 2261744). Postąpienie Sądu Okręgowego polegające na połączeniu z innymi karami niezarządzonej i niemogącej być także w przyszłości zarządzonej do wykonania kary pozbawienia wolności doprowadziło do sytuacji, w której kara pozbawienia wolności w żadnych okolicznościach niepodlegająca wykonaniu, faktycznie została do wykonania wprowadzona. Wydanie wyroku łącznego orzekającego bezwzględną karę pozbawienia wolności

pośrednio skutkuje bowiem wykonaniem, chociaż nie w postaci pierwotnej, wszystkich kar, które zostały połączone. Skoro, stosownie do treści art. 85 § 2 k.k. podstawą orzeczenia kary łącznej są tylko kary wymierzone i podlegające wykonaniu (z uwagi na nawiązanie do art. 89 k.k. także kary warunkowo zawieszone, ale podlegające potencjalnemu wykonaniu), oznacza to, że kara pozbawienia wolności orzeczona wyrokiem Sądu Rejonowego w G. w sprawie o sygn. akt VIII K 371/07 nie mogła wejść w skład kary łącznej.

W tym stanie rzeczy zgodnie z wnioskiem kasacji należało uchylić zaskarżony wyrok łączny i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w G., który wyda zgodne z prawem orzeczenie. Będzie miał przy tym na uwadze sytuację, do której również nawiązano w kasacji, mianowicie fakt, że w sprawie Sądu Rejonowego w G. sygn. akt X K 763/12 wyznaczony skazanemu okres próby i dalszych 6 miesięcy upłynął 26 lipca 2016 r., a przed tą datą nie zarządzono wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności.